

پاره‌نوشته‌های پیشاسقراطی

دانیل دبلیو. گراهام
ترجمه بهناز دهکردی

پاره‌نوشته‌های پیشاسقراطی

دانیل دبلیو. گراهام
ترجمه بهناز دهکردی

چاپ اول ♣ بهار ۱۳۹۹ ♣ ۱۰۰۰ نسخه الف

طرح جلد: سعید سلیمی ♣ صفحه‌آرایی: امین شجاعی ♣
امور چاپ: محمدامین رضاپور ♣ چاپ و صحافی: مبین ♣

دفتر مرکزی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی،
میدان استقلال، ضلع جنوب شرقی، پلاک ۲
شماره تماس: ۰۲۱۳۳۹۰۰۷۵۱-۲
صندوق پستی: ۴۱۹۱-۱۱۳۶۵

Amirkabir.net

مؤسسه انتشارات امیرکبیر
© همه حقوق محفوظ است.

تقدیم به میهن بنی طالبی
زن بی نظیری که مادرم است

فهرست

۹	پیش درآمد مترجم فارسی
۱۱	درآمد مترجم فارسی
۶۵	پیش درآمد
۶۹	پیش درآمد برای خوانندگان فارسی زبان
۷۵	درآمد
۱۰۱	بخش اول: کیهان شناسان و هستی شناسان: الف. سده ششم پیش از میلاد
۱۰۳	فصل اول: طالس
۱۲۱	فصل دوم: آناکسیمندر
۱۳۹	فصل سوم: آناکسیمنس
۱۵۳	فصل چهارم: کسنوفانس
۱۸۳	فصل پنجم: هراکلیتوس
۲۲۵	ب. سده پنجم پیش از میلاد
۲۲۷	فصل ششم: پارمنیدس
۲۶۱	فصل هفتم: زنون
۲۸۳	فصل هشتم: آناکساگوراس
۳۲۷	فصل نهم: امپدوکلس
۴۰۵	فصل دهم: دیوگنس آپولونیایی
۴۲۹	فصل یازدهم: ملیسوس
۴۴۹	فصل دوازدهم: فیلولانوس
۴۷۱	فصل سیزدهم: ذره باوران: لئوکیپوس و دموکریتوس
۵۵۹	فصل چهاردهم: ادامه ذره باوران: پاره نوشته های اخلاقی دموکریتوس

۶۰۱	بخش دوم: سوفسطاییان
۶۰۳	فصل پانزدهم: پروتاگوراس
۶۳۵	فصل شانزدهم: گورگیاس
۶۸۷	فصل هفدهم: آنتیفون سوفسطایی
۷۲۷	فصل هجدهم: پرودیکوس
۷۴۵	فصل نوزدهم: متون بی‌نام
۷۴۵	نوزدهم الف. ایامبلیخی بی‌نام
۷۵۷	نوزدهم ب. استدلال‌های متضاد
۷۷۷	ضمیمه: فیثاغورس
۷۹۹	کتاب‌شناسی کلی
۸۰۷	فرهنگ
۸۱۵	فرهنگ نام منابع

پیش درآمد مترجم فارسی

وقتی سال‌ها پیش روزی معلم هندسه دبیرستان ما در شهرکرد با دست‌ها و لباس‌هایی که از کچ سفید بودند برای مان خواند: «چون گذارد خشت اول بر زمین معمار کچ، گرساند بر فلک باشد همان دیوار کچ» و بعد چند ثانیه به چهره همه ما دانش‌آموزان سربه‌هوا نگاه کرد و منتظر ماند تا حرفش اثر کند، چیزی درون من کاشته شد که امروز به ثمر می‌نشیند. برای ما پویندگان راه فلسفه، خشت اول همه چیز است. زیرا فلسفه مانند دیوار صائب اگر تا ثریا هم برود، راز تک تک خشت‌هایش در همان خشت اول نهفته است.

در طی ده‌سالی که دانشجوی فلسفه بوده‌ام، هرگاه متنی دست می‌گرفتم و کلمات فیلسوفی را می‌خواندم، احساس می‌کردم از نقطه‌ی درستی آغاز نکرده‌ام. کلمات فیلسوف مانند رموزی بودند که خبر از گذشته‌ای می‌دادند که من از آن بی‌خبر بودم. هرچه بیشتر می‌خواندم، بیشتر حس می‌کردم اگر آن گذشته مجهول را نشناسم، از کلمات کتابی که در دست دارم هیچ بهره‌ای نخواهد برد. طولی نکشید که پی‌بردم این گذشته مجهول را باید در کلام فیلسوفان باستان یونان یافت، همان‌هایی که خشت اول فلسفه را گذاشتند.

وقتی در سال ۱۳۹۲ در دانشگاه علامه طباطبایی مشغول تحصیل فلسفه بودم و به دنبال موضوعی برای نگارش رساله می‌گشتم، دکتر کلباسی استاد راهنمای رساله پیشنهاد دادند بهتر است به جای نگارش، یکی از متون موجود را به فارسی برگردانیم.

من که در این هیاهوی دنیای مردانه فلسفه و فیلسوفان توانمند آن با آثاری ارزشمند و بی‌رقیب، از بضاعت اندک خودم در نگارش متنی فلسفی که ارزش خواندن داشته باشد به خوبی آگاه بودم، پیشنهاد ایشان را بسیار به جا و مفید یافتم.

بارها پیش آمده بود که با دوستان فلسفه‌خوانده در مورد کتب فلسفی متعدد و متنوعی که به زبان انگلیسی یا سایر زبان‌ها موجود بودند و خواندن‌شان برای هر دانشجوی فلسفه ضروری بود صحبت می‌کردیم و اگر کسی می‌پرسید این کتاب به زبان فارسی هم برگردانده شده، پاسخ ما تنها سکوت بود. حال مجالی فراهم شده بود که سهمی کوچک در رفع این نقیصه ایفا کنم و طولی نکشید که به یاد سخنان مرموز فیلسوفان و تلاشم برای کشف آن گذشته مجهول افتادم. این شد که بعد از بررسی چند کتاب به اثرسترگ گراهام دیلس، پاره‌نوشته‌های پیشاسقراطی رسیدیم و خبردار شدیم دانیل گراهام در انتشارات کمبریج ترجمه‌ای روزآمد از این کتاب منتشر کرده است. کتاب پیش رو برگردان فارسی کتاب گراهام است.

در این پروژه دشوار که سه سال به طول انجامید بیش از همه مدیون صبر، بزرگواری و کمک‌های بی‌دریغ دکتر حسین کلباسی هستم که هم از آغاز دلسوزانه پیشنهاد این کار را دادند و هر جا که لازم بود مردانه از آن حمایت کردند و هم از نظر علمی کتاب را بررسی و ویرایش کردند و افزوده‌ها و شرح‌های مفیدی بر آن افزودند. از گروه فلسفه دانشگاه علامه طباطبایی به‌ویژه اساتید بزرگوار، آقایان دکتر یوسف نوظهور، رضا سلیمان حشمت و احمد علی حیدری به خاطر راهنمایی‌های علمی ایشان بسیار سپاسگذارم. از آقای دکتر سعید بینای مطلق به خاطر مقابله چند فصل از کتاب با متن یونانی و ارائه پیشنهادها مفید بسیار ممنونم.

خواندن این کتاب برای دانشجویان و اساتید فلسفه و همه کسانی که به فلسفه یونان علاقه‌مند هستند و می‌خواهند بدانند عمارت فلسفه در سده‌های نخستین خود چگونه بوده و لذت بخش است.

بهناز دهکردی

شهریور ۱۳۹۶

پیش درآمد

هرکسی که در مورد پیشاسقراطیان کار جدی ای انجام داده باشد می داند که این عرصه دچار کمبود یک کتاب مرجع شایسته است، در واقع تقریباً هرکسی. هنگامی که چند سال پیش ایده این اثر را با سردبیری که گمان می کرد این طرح با اشتیاق روبه رو شود، در میان گذاشتم، او از داورانش این پاسخ را شنید که دانشگاهیان در این حوزه به چنین اثری نیاز ندارند، زیرا آن ها پیشاپیش دیلس-کرننتس را دارند. بی شک پاره نوشته های پیشاسقراطی هرمان دیلس، ویراست شده در آخرین نسخه اش توسط والتر کرننتس، یکی از بزرگ ترین مجموعه های مطالعات کلاسیک است. اما همچنان آن پاسخ به نظرم غریب می رسید. اول اینکه دیلس-کرننتس به آلمانی نوشته شده بود نه انگلیسی. دوم اینکه آخرین ویرایش آن بیشتر از نیم قرن پیش، در ۵۲-۱۹۵۱ منتشر شده است و در دنیای آکادمیک از آن زمان تاکنون اتفاقاتی افتاده است. سوم اینکه دیلس و کرننتس گواه ها را برنگردانده اند، بلکه تنها پاره نوشته ها را برگردانده اند اما نه همه آن ها را. چهارم اینکه آن ها در فهرست نودتایی پیشاسقراطیان تعداد زیادی از کسانی را جای داده اند که اسم صرف هستند، کسانی که عموماً فیلسوف به حساب نمی آیند، کسانی که آثارشان خیلی ابتدایی است، و کسانی که هم زمان با او اواخر سده چهارم می نوشتند در حالی که سقراط در اولین سال آن سده از دنیا رفت؛ در نتیجه مجموعه به نظر اندکی آشفته می رسد، و مشتمل است بر پیشا-پیشاسقراطیان و پساسقراطیان و در عین حال غیر فیلسوفان.

در نهایت آنچه در هر حال مورد نظر بوده، نه مجموعه‌ای جامع، که بیشتر همچون پلی بین کتاب درسی مقدماتی و مجموعه‌ای جامع است، نوعی مجموعه قابل حمل و روزآمد از متون شخصیت‌هایی که هر کس درباره آن‌ها مطالعه می‌کند باید داشته باشد.

از آن عدم پذیرش، درس عبرت نگرفته و بی‌وقفه روی این اثر کار کردم. در واقع ناکامی حاصل از فقدان جایگزینی کارآمد من را وادار به این کار کرد. مشتاقانه می‌پذیرم که صرفاً فیلسوفی با تحصیلات کلاسیک هستم تا کلاسیسیتی که عضو رسمی گروهی است که باید متون را ویرایش کنند و نسخه‌ها و برگردان‌های نسخه بدل‌دار را از منابع خارجی فراهم کنند. در هر حال آن افراد صالح‌تر مشغول امور دیگری بودند که بدون شک در دنیای ادبیات کلاسیک بیشتر در خور اعتنا بودند. به هر روی وقتی دبیران انتشارات دانشگاهی کمبریج به دنبال کسی که مجموعه‌ای برای پیشاسقراطیان فراهم بیاورد، به سراغ برد اینوود آمدند، او از روی مهر آن‌ها را به سمت من هدایت کرد. شماری از داوران و چند گفت‌وگوی کشدار بر سر شکل و محتوا را پشت سر گذاشتم. اما مدیون مایکل شارپ، دبیر آثار کلاسیک، رؤسای انتشارات دانشگاهی کمبریج و گروهی از خوانندگان صبور و بسیار سودمندی هستم که مرا در این فرایند همراهی کردند. فرآورده نهایی به گونه مشخص دیدگاه هیچ یک از راهنمایان مرا بازمی‌تاباند، اما از پیشنهادات آن‌ها در هر مرحله بهره برده‌ام.

این کتاب شامل نوزده فصل پرداخته به هجده شخصیت و دوساله ناشناس، به همراه یک شخصیت در پیوست است. خود را به گروهی از پیشاسقراطیان محدود کرده‌ام که سنت قوی‌ای از گواه‌ها (در بیشتر موارد شمار قابل ملاحظه‌ای از پاره‌نوشته‌ها) دارند. در هر مورد برای هر شخصیت یک درآمد کوتاه، چند متن به یونانی و لاتین، برگردان، پی‌نوشتی کوتاه و کتاب‌شناسی گزیده‌ای وجود دارد. پی‌نوشت‌ها را به درخواست نشر که به درستی تشخیص داد که متون به قدر کفایت مبین خود نیستند تا خود بسنده بوده و نیاز به توضیح نداشته باشند، اضافه کردم. نقل قول کامل از منبع کلاسیک را از متن اصلی آورده‌ام. در بیشتر بخش‌ها نام‌های انگلیسی جدید عنوانین برگردانده شده برای منابع آورده‌ام تا آن‌ها را برای مخاطبان

بیشتری قابل دسترس سازم، زیرا خیلی از عناوین لاتین حتی برای کلاسیسیست‌ها شناخته شده نیستند. کتاب‌شناسی کلی‌ای به درآمد افزوده‌ام، تطبیقی بین شماره‌های خودم و ارجاعات دیلس-کرنتس، یک نمایه از منابع، یک نمایه از قطعات دیگر، و یک نمایه کلی فراهم آورده‌ام.

متن (افزون بر مجموعه کامل حواشی) دارای یادداشت‌های متنی است که گونه‌های مهم متنی بیشتری را نشان می‌دهد. از بهترین متن‌های انتقادی در دسترس استفاده کرده‌ام تا خوانش‌های متن را تعیین کنم، اما مقابله‌ای با نسخه دست‌نویس‌های اصلی انجام نداده‌ام. در بیشتر موارد متون نقدی بسنده‌ای وجود دارند (گرچه نقصان اساسی‌ای در دیوگنس لائرتیوس وجود دارد؛ یک متن اصلاح شده در مرحله آماده‌سازی است که چاپ نشده). از دست بردن در متن دوری کرده‌ام ولی بعضی جاها به دلیل ناممکنی یا نامعقولی متن پیش رو مجبور به این کار شده‌ام.

از پیشنهادات تعداد بسیار زیادی از دانشگاهیان بهره برده‌ام که بیشتر از آنی هستند که برشمارم. اما سپاس ویژه‌ام از پاتریشیا کورد است که دست‌نوشته‌هایم را به عنوان متن درسی در کلاس‌هایم استفاده کرد و نقدهای ارزشمندی انجام داد. از دانشگاه بریگام یانگ پشتیبانی مالی سخاوتمندانه‌ای دریافت کردم. چند دانشجوی دستیار با استعداد: جاشوا گیلون، استیون استکلند، تیلور استوهر و مارک بیلی به من کمک کرده‌اند. به برنارد داد برای ویرایش دقیق و پیشنهادات بخردانه‌اش مدیونم. از مارک بیلی برای تهیه فهرست‌ها سپاسگزارم.

پس از سال‌ها کار، این کتاب را با دلواپسی عرضه می‌کنم و می‌دانم که خطاهای خیلی بیشتری از آنچه من توانسته‌ام تشخیص دهم و اصلاح کنم دارد. چیزی که کمی آسوده‌ام می‌کند این است که حتی در کتاب محترم دیلس-کرنتس با نسخه‌ها و چاپ‌های زیادش و در اثر برجسته کرک-ریون-شوفیلد نیز خطاهایی یافته‌ام. به حق، همان‌طور که سیمونیدس هشدار می‌دهد، جستن «مردی که بی‌تقصیر باشد، در میان ما که محصول خود را با زحمت از زمینی پهن‌آور می‌ستانیم» بیهوده است.

پیش درآمد برای خوانندگان فارسی زبان

هنگامی که شنیدم بهناز دهکردی کار دلهره آور ترجمه کتاب مرجع من درباره فیلسوفان پیشاسقراطی را به فارسی بر عهده گرفته است، خوشنود شدم. این کتاب ثمره سال‌های بسیار پژوهش و کشمکش من با متونی است که در این کتاب آمده‌اند. من زمانی روی این کتاب کار می‌کردم که پیشاسقراطیان نسبتاً در میان عالمان دنیای انگلیسی زبان نادیده گرفته شده بودند. امیدوارم که این اثر، با آسان کردن دسترسی به این متون برای مخاطبان گسترده‌تر، نقش کوچکی ایفا کرده باشد در یاری رساندن به توجه دوباره به فلسفه نخستین یونان. ترجمه پیش رو کمک خواهد کرد که شناخت نقطه آغاز فلسفه غرب بیشتر گسترش بیابد، در میان مردمی که فرهنگ‌شان پیوندهای ژرفی با حکمت باستان دارد.

چنانکه ارسطو به ما می‌گوید، فلسفه یونان با طالس ملطی آغاز شد. ملطیه دولت شهری برجسته در ساحل غربی آناتولی است در منطقه که یونانیان ایونا می‌نامیدندش. هنگامی که امپراطوری در حال شکوفایی پارسه به جنگ با پادشاهی لیدیا در آناتولی غربی برخاست، ملطی‌ها پیرو نصیحت طالس بی طرف ماندند، در حالی که دیگر دولت‌شهرهای یونانی منطقه به نفع لیدیا وارد جنگ شدند. هنگامی که کوروش پارسی، کروئوسوس پادشاه لیدیا را در سال ۵۴۶ پیش از م.م.^۱

۱. گراهام به‌جای عبارت «پیش از میلاد مسیح» عبارت «پیش از دوران مشترک» (یا د.م یا عصر حاضر) را آورده که گونه‌ای گاه‌شماری سکولار است.

شکست داد، تنها شهر یونانی ایونیا که اجازه یافت خودمختار باقی بماند، ملطیه بود. پیروان طالس، آناکسیمندر و آناکسیمنس، و همچنین هراکلیتوس افسوسی، در مرزهای امپراطوری پارسی به فلسفه مشغول شدند.

اندیشمندان یونانی پیشگام شیوه‌ای نوین در اندیشه بودند که در آن رخداد‌های طبیعی، حتی آن‌هایی که به نظر معجزه‌آسا می‌رسیدند، مانند گرفتگی ماه و خورشید و زمین‌لرزه، به عنوان پیامد فرایندهای طبیعی تبیین می‌شدند. آن‌ها این عادت را پایه گذاشتند که به جای تبیین دینی پدیده‌ها، به دنبال تبیین‌های علمی باشیم. هرچند، آن‌ها ملحد نبودند و گرایش داشتند فرایندهای طبیعی را دارای ویژگی‌های الوهی ببینند. و برخی از آن‌ها، به ویژه کسنوفانس، ایزدان یونان را نقد می‌کردند که چرا هم انسان هستند، هم نامیرا. خدا باید موجودی برتر (وی به تک‌خدایی اشاره کرده است) با نیروهای متعالی باشد.

فیلسوفان نخستین اغلب نظریه‌های کیهان‌شناسانه‌ای پروراندند که پیدایش جهان و موجودات درون آن را توصیف می‌کردند. نظریه‌های آن‌ها جسورانه و تخیلی، ولی در عین حال بسیار هوشمندانه بودند. فیلسوفان هیچ روش دقیقی برای آزمودن نداشتند که نظریه‌های آن‌ها را اثبات یا رد کند. بیشتر دانشمندان به این نتیجه رسیده‌اند که پیشاسقراطیان مفهوم علم طبیعی را شناساندند بدون اینکه واقعاً در علوم تجربی مشارکت کنند. هرچند، به نظر من این درست نیست. پارمنیدس پی برد که ماه از خورشید نور می‌گیرد. این بینش به او اجازه داد که توضیح دهد چگونه اشکال ماه در آسمان با فاصله زاویه‌دار ماه از خورشید نسبت دارند. در نسل بعدی، آناکساگوراس این دریافت پارمنیدس را به کاربرد تا به درستی خورشیدگرفتگی و ماه‌گرفتگی را توضیح دهد. ماه‌گرفتگی پیامد این امر است که زمین سد راه نور خورشید می‌شود که به ماه می‌تابد و خورشیدگرفتگی پیامد قرار گرفتن ماه بین زمین و خورشید است. این نتایج از نظر علمی درست بودند و تقریباً تمامی فیلسوفان بعدی آن‌ها را پذیرفتند و توانستند از رهگذر آن‌ها یک اخترشناسی نظری را بر پایه هندسه پرورانند. حتی حدس پارمنیدس که زمین گرد است، در نهایت از سوی دانشمندان یونانی، از جمله ارسطو، تأیید شد.

فیلسوفان پیشاسقراطی همچین نظریه‌هایی در باب علم‌الجو پروراندند که در آن‌ها رویدادهای هوایی مانند رگبار، مه، تگرگ، آذرخش و تندر به عنوان بخشی از چرخه آب توضیح داده می‌شوند. آن‌ها گزارش‌های کیهان‌شناسی و علم‌الجو خود را بر پایه نظریه‌هایی در باب ماده بنیاد گذاشتند: جهان از چه تشکیل شده است؟ آیا ماده پیوسته است یا گسسته؟ در نظریه پردازي درباره ماده، آن‌ها نظریه‌ای با استفاده از عناصر شیمیایی (امپدوکلس) و نظریه‌ای با استفاده از اتم‌ها (لئوکیپوس و دموکریتوس) را پروراندند. علم از این نظریه‌های اخیر به ترتیب تا قرن نوزدهم و بیستم عصر حاضر پشتیبانی نمی‌کرد، ولی پیشاسقراطیان الگوهایی برای این مسأله ارائه دادند که ماده چگونه ممکن است باشد و برخی از این نظریه‌ها درست از آب درآمدند. افزون بر همه این‌ها، آنان با فراهم آوردن نظریه‌هایی که می‌توانستند، دست‌کم در اصول خود، از نظر تجربی به آزمون گذاشته شوند، راه جدیدی در اندیشه در باب جهان پیش رو نهادند. گاه آزمون تجربی این نظریه‌ها در همان زمان انجام شده (مانند برخی از حدس و گمان‌های اخترشناسانه) و گاه قرن‌ها بعدتر.

داستان داد و ستدهای معرفت یونانی و فرهنگ فارسی پیچیده و طولانی است. یورش آتنی‌ها و اسپارت‌ها به دولت پارسی ایونا منجر به لشکرکشی انتقام جویانه پارس‌ها به سوی یونان شد که آتنیان در ماراطون در ۴۹۰ م. د. آن را دفع کردند. این شکست پارسی‌ها منجر به یورش تمام‌عیار به یونان در ۴۸۰-۴۷۹ شد که به شکل معجزه‌آسایی یونانیان آن را نیز دفع کردند و توانستند در جریان آن ایونا را از حکومت پارس‌ها آزاد کنند. در نهایت امپراطوری پارسه ایونا را دوباره شکست داد. در سال ۳۳۴، اسکندر مقدونی کبیر با پشتیبانی نیروهای یونانی به امپراطوری پارسه یورش برد و در سال ۳۲۶ آن را شکست داد.

در این زمان، رهبران مقدونی در تشکیلات امپراطوری پارسه قدرت را در دست گرفتند و فرهنگ یونانی در خاورمیانه نفوذ یافت. در این دوره نظریه‌های یونانی، به ویژه نظریه‌های اخترشناسی، با اسنادی که اخترشناسان بابلی در طی قرن‌ها مشاهده آسمان گرد آورده بودند پیوند خورد و منجر به سطحی از دانش علمی در این حوزه شد که رسیدن به آن برای پژوهشگران یونانی یا آسیایی به تنهایی ممکن نبود.

سرانجام امپراطوری رم جایگزین هرآن چیزی شد که از دولت‌های جانشین مقدونی‌ها باقی مانده بود ولی زبان و معرفت یونانی در خاورمیانه به شکوفایی خود ادامه داد. در قرن هفتم قبایل عربی خاورمیانه را فتح کردند و با خود دین اسلام را به آنجا بردند.

با شکوفایی فرهنگ اسلامی در خاورمیانه، دانشمندان آثار فلسفی و علمی یونان را به عربی ترجمه کردند، آن هم در زمانی که این آثار در اروپای غربی از دست رفته بودند. فیلسوفان پارسی مانند ابن‌سینا و غزالی شخصیت‌های پیشرو در مباحث فلسفه اسلامی بودند. دانشمندان در اروپای غربی بعدتر آثار ارسطو را در کتابخانه‌های عربی در اسپانیا یافتند و آن‌ها را بازشناختند.

در پی این اتفاق آن‌ها دریافتند که کتابخانه‌های امپراطوری بیزانس هنوز نسخه‌هایی از آثار ارسطو و شارحان وی به زبان یونانی در خود نگه داشته‌اند. در جریان گذار از قرون وسطی، تمدن‌های عربی و پارسی نقشی حیاتی در نگهداری و انتشار اندیشه نخستین یونان و کاربرد مداوم آن در پژوهش‌های فلسفی و علمی بازی کرده‌اند.

در روند انتقال متون از زمان یونان باستان، کتابخانه‌داران و مجموعه‌داران رساله اصلی فیلسوفان پیشاسقراطی را از دست داده‌اند. ولی با کمک میانجی‌هایی مانند ارسطو، که خود گرچه بخشی از سنت فلسفه انسان‌مدار سقراطی است از پژوهش‌های علمی پیشاسقراطیان نیز متأثر بود، دانشمندان دوران جدید توانستند شواهد گسترده‌ای از فیلسوفان نخستین را بازیابند. اثرپیش‌رو تلاشی است برای گردآوری مهم‌ترین متون، در دو قالب گواها (گزارش‌های کهن) و پاره‌نوشته‌ها (نقل قول‌ها یا شبه‌نقل قول‌هایی از خود نویسندگان اصلی) که برگرفته از منابع یونانی و لاتین و برخی منابع عربی هستند.

با اینکه هیچ مجموعه کاملی از گواهای بسیار فلسفه پیشاسقراطی در دست نیست، امید دارم که اثرپیش‌رو پایه‌ای برای فهمی قابل اطمینان از فیلسوفان نخستین یونان و نظریه‌های شان فراهم بیاورد.

از بهن‌زاده‌کردی برای کار دشوار ترجمه سپاسگزاری می‌کنم و برای گروه جدید

خوانندگان و دانش‌پژوهان فلسفه کهن آرزوی کامیابی دارم و امیدوارم این رویارویی با نخستین اندیشمندانی که جهان را از نقطه نظر علمی می‌نگریستند، برای آن‌ها سودمند باشد.

دانیل دبلیو. گراهام

دسامبر ۲۰۱۶